

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ КОРЕКЦІЇ ДЕСТРУКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ, ЩО РОЗВИВАЄТЬСЯ

А. М. Яцишина

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені

К. Д. Ушинського, yacishina93@gmail.com

Науковий керівник: доктор психології, професор О. Я. Чебикін

Проблема деструктивної поведінки особистості, що розвивається є надзвичайною, як в теоретичному так і прикладному аспекті. Нажаль, чисельні дослідження [3, с. 67], що проводилися з вивчення особливостей деструктивної поведінки, мають різні теоретичні платформи, що ускладнюють зрозуміння отриманих даних та їх використання в практиці.

Узагальнення різних наукових праць [2] показало, що сьогодні для корекції деструктивної поведінки, маються лише опосередковані прийоми та методи.

Виходячи з вищевикладеного, ми обрали саме молодший шкільний вік у дослідженні деструктивної поведінки. Оскільки зміни соціальних умов життєдіяльності дітей, в одних випадках приводять до збільшення деструктивної поведінки [4].

Враховуючи наведене в своїй роботі, ми будемо розглядати деструктивну поведінку, як процес неадекватних дій, спрямованих на ускладнення взаємодії особистості із соціальним оточенням.

Мета статті: розробити науково-методичні рекомендації, які допоможуть нівелювати деструктивну поведінку учнів.

Для вирішення заданої мети, було поставлено наступні завдання:

- узагальнити існуючі прямі та опосередковані підходи, до проблеми деструктивної поведінки;
- розробити науково-методичні рекомендації, вправи.

Як засвідчив попередній аналіз досліджень [1], проблема корекції деструктивної поведінки дітей в різних дослідженнях, спирається на різні

підходи, переважно пропонуються індивідуально-консультативні та індивідуально корегуючі бесіди, які мають в меті досягти самооцінки в діях, які є небажаними. Менш пропонуються заняття, в яких відбувається колективна рефлексія небажаної поведінки в учнівському колективі. Також, маються певні напрацювання з консультації батьків, з метою допомоги їм в знаходженні шляхів упередження та невілювання деструктивної поведінки та ін.

З точки зору процесуальних особливостей реалізації різних підходів до корекції деструктивної поведінки, в перспективі є системно-цілісний підхід, який спирається на загально-прийняті психологічні теорії, такі, як: гештальт психологія, дитячий психоаналіз, ігротерапія, арт-терапія та ін.

Враховуючи останнє в своїй роботі, ми спрямували свої зусилля саме на такий підхід, при цьому, при побудові наших вправ ми спиралися на такі принципи: по перше, щоб вони давали можливість враховувати специфічні вікові особливості досліджуваних; по друге, за своїм змістом були індивідуально-орієнтовані; по третє, створювали умови для активізації необхідних мотивів для їх опанування; четверте, давали можливість мати зворотний зв'язок з вихідними даними по визначенню ефективності впливу; по п'яте, були дієвими по корегуванню небажаних специфічних проявів; по шосте, давали можливість реалізовувати їх в різних умовах.

Зміст науково-методичних вправ, які можуть бути використані, як вчителями в учнівському колективі так і психологами, соціальними педагогами:

1. «Створення довірливої атмосфери у групі»

Мета: створити сприятливі умови для роботи з групою, познайомити із завданням, почати освоєння активного стилю спілкування.

Довірлива атмосфера передбачає «відкриті, позитивні взаємини між дітьми, що містять упевненість в порядності і доброзичливості іншої дитини». Ознакою особистої довіри у дітей служить відвертість, готовність ділитися власними речами.

2. «Познайомитись»

Мета: налаштувати клас на роботу, забезпечити атмосферу комфорту та позитивних емоцій, згуртувати колектив.

Кожен учасник має пригадати улюбленого героя, персонажа, образ із фільму, казки, телепередачі та ін.. Потім кожний передає м'ячик по колу, називаючи своє ім'я та розповідаючи про свого персонажа: чому саме він їх приваблює, які якості більше всього подобаються в персонажі, а які – ні. Коли учасник передає м'яч іншій людині потрібно сказати, що йому в ній подобається.

3. «Скласти правила»

Мета: ознайомити та визначити власні правила групи, завдяки яким діти зможуть найкращим засобом спілкуватися та розуміти один одного.

У кожній групі можуть бути свої правила, але ті, які наведені нижче, можна вважати основними, найбільш типовими. Критеріями такого спілкування є: довірливий стиль спілкування. Для того, щоб отримати найбільшу віддачу, домогтися довіри між членами групи, слід запропонувати прийняти єдину форму звертання один до одного на "ти". Це психологічно зрівнює всіх, в тому числі і ведучого, незалежно від віку, соціального положення, життєвого досвіду та ін.

4. «Формувати почуття близькості, взаєморозуміння і згуртованості»

Мета: сформувати позитивне відношення до себе та світу взагалі.

Учасники по колу називають свої імена наступним чином: 1-ий учасник називає своє ім'я і придумує на першу букву свого імені слово, що характеризує його (наприклад, Лена - ласкава); 2-й учасник говорить ім'я і характеристику першого і називає свої ім'я і характеристику; 3-ій називає імена і характеристики 1-го і 2-го і називає свої та ін. Тривалість вправи – 10-15 хвилин.

5. «Розвиток емпатії»

Мета: навчитись розпізнавати емоції, що проявляються іншими учасниками та розвинути вміння управляти вираженням своїх емоційних реакцій.

6. «Настрій»

Мета: вчити дітей усвідомлювати свої емоції і виражати їх через малюнок.

Кожна дитина з групи малює свій настрій на аркуші паперу олівцем одного кольору. Потім роботи вивішуються і обговорюються. Можна взяти один великий аркуш і запропонувати дітям вибрати відповідний своїм настроєм колір олівця і зобразити свій настрій. В результаті можна побачити загальний настрій групи. Гра розглядається, як варіант малюнкових тестів. Необхідно звернути увагу на те, які кольори використовували діти, що малювали і в якій частині листа. Якщо діти використовували переважно темні кольори, поговорити з дітьми та провести веселу рухливу гру.

7. «Розвинути вміння говорити про свої негативні переживання»

Мета: зняття психологічної напруги; розвиток вміння усвідомлювати і формулювати свої страхи та проблеми.

Ведучий показує невелику коробку і каже: «У цю коробку ми зберемо сьогодні всі неприємності, образи і засмучення. Якщо вам щось заважає, ви можете прошепотіти це прямо в коробку. Я пущу її по колу. Потім я її заклею і занесу, а разом з нею нехай зникнуть і ваші переживання».

8. «Розвинути самоконтроль»

Мета: розвиток м'язового контролю, вміння володіти своїм тілом.

Вмикається диск із записом спокійної музики, видається м'яч середніх розмірів та картки із зображенням дій. Кожна дитина по черзі кидає м'яч, та обирає картку і виконує зображення дій, яке намальовано.

9. «Навчити дітей висловлювати емоційне ставлення до конфлікту»

Мета: розширити спектр поведінкових реакцій в проблемній ситуації, допомогти дітям, які відчувають труднощі в спілкуванні, набути впевненості і відчути себе частиною колективу.

Гравці стають у лінію, тримаючись за плечі один одного. Перший учасник - «голова», останній - «хвіст». «Голова» повинна дотягтися до «хвоста» і доторкнутися до нього. «Тіло» дракона нерозривно. Як тільки «голова»

схопила «хвіст», вона стає «хвостом». Гра продовжується до тих пір, поки кожен користувач не побуває в двох ролях.

10. «Розвинути позитивну самооцінку»

Мета: вчити подолати негативні переживання, вчити визначати за окремими мимічним фрагментами виражену емоцію; розвивати вміння усвідомлювати емоцію; розвивати відчуття кольору.

Потрібно лист з піктограмами, розрізані на частини набори піктограм, кольорові олівці, аркуші паперу. Дітям дається завдання зібрати піктограми так, щоб вийшло правильне зображення емоції. Потім ведучий показує лист із зразками піктограм, щоб діти могли перевірити. Можна попросити дітей намалювати будь-який малюнок, вибравши олівець, відповідний зібраної емоції (на думку дитини!).

11. «Розвинути емоційний самоконтроль»

Мета: тренування психомоторних функцій.

Дітям пропонується за допомогою миміки виконати ряд простих вправ, які допоможуть навчитися правильно висловлювати деякі емоції: здивування, страх, образу, злість, смуток, радість, захоплення. Емоції можна зобразити на картках і покласти сорочкою вгору. Дитина витягує картку і зображує цю емоцію. Діти повинні відгадати емоцію. Коли діти добре освоюють миміку, можна додавати жести і уявну ситуацію.

12. «Сформувати адекватну форму поведінки»

Мета: регулювати поведінку у колективі, розвинути концентрації уваги; виховання стресостійкої особистості; виховання почуття товариства.

Діти, стоячи, закривають очі. Ведучий кладе предмет на чільне для всіх місце. Після дозволу ведучого, діти відкривають очі і уважно розшукують його поглядом. Перший, хто побачив предмет, не повинен нічого казати або показувати, а мовчки сідає на своє місце. Так роблять і інші. Ті діти, які не знайшли предмет, допомагають так: усі вони дивляться на предмет, а діти повинні побачити його, простеживши за поглядом інших.

13. «Підсумкове заняття»

Мета: підведення підсумків, розвиток уміння бути вдячним встановлення міжособистісних контактів; створення в групі сприятливого мікроклімату, завершення заняття.

Діти стоять в широкому колі. Вихователь каже: «Ви сьогодні добре попрацювали, і мені хочеться поплескати вам». Вихователь вибирає одну дитину з кола, підходить до нього і, посміхаючись, аплодує йому. Обрана дитина теж вибирає товариша, підходить до нього вже вдвох з вихователем. Другому дитині аплодують вже удвох. Таким чином, останнім дитині аплодує вся група.

Висновки

Таким чином, проведене дослідження дозволило зробити такі висновки:

1. Показано, що проблема деструктивної поведінки є достатньо актуальною для сучасної психології, оскільки вона є недостатньо опрацьованою.

2. Розроблено науково-методичні рекомендації, з нівелювання проблеми деструктивної поведінки дітей молодшого шкільного віку, які передбачали 12 вправ;

3. Запропоновані вправи, можуть бути використані для методичних рекомендацій, психологів, вчителів, соціальних педагогів.

Література:

1. Ануфрієв А. Ф. Костроміна С. Н. Як подолати труднощі в навчанні дітей. *Психодіагностичні методики. Корекційні вправи*, 2000. 111 с.
2. Куликов, В. Б., Злоказов, К.В. *Деструктивна поведінка: теоретико-методологічний аспект*, 3, 2006. С. 89-92.
3. Лютова Е. К., Моніна Г. Б. *Тренінг ефективної взаємодії з дітьми*. СПб.: Пітер, 2000. 67 с.
4. Фромм Е. *Анатомія людської деструктивності*, 1994, 640 с.